

Міністерство культури України
Національна академія керівників кадрів культури і мистецтв
Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової
Варшавський музичний університет Фредерика Шопена
Тайшанський університет
Інститут культурології НАМ України

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ ТА КУЛЬТУРІ УКРАЇНИ ХХІ СТОЛІТтя

Матеріали
Міжнародної науково-творчої
конференції

Одеса-Київ -Варшава
2017

СЕКЦІЯ З ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Бойко Ірина Миколаївна

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ВОКАЛІСТІВ (ЗА ПІДСУМКАМИ ХХ ОБЛАСНОГО КОНКУРСУ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ «ДЕБЮТ»)

У вокальній освіті початковий етап навчання має велике значення в формуванні особистості співака, оскільки саме у цей період розвиваються природні голосові дані та музичні здібності, формуються музичне мислення, художній смак, виконавські якості. Безпосередня участь в роботі журі обласного фестивалю-конкурсу дитячої творчості «Дебют» надала можливість дослідити сучасний стан початкової вокальної освіти на Київщині.

Фестиваль-конкурс дитячої творчості «Дебют» проводиться в кількох номінаціях: спів, гра на музичних інструментах, образотворче мистецтво, естрадне мистецтво, театральне та циркове мистецтво. Вже протягом двадцяти років він стає одним з підсумків роботи викладачів та учнів шкіл естетичного виховання Київської області. Виступи учнів з академічного та народного співу поділялись на дві номінації – «Сольний спів» та «Вокальні ансамблі». Учасники конкурсу повинні були виконати два різнохарактерні твори.

Традиційно конкурс вокалістів проводився у два етапи – спочатку вибіркові тури у Білій Церкві та Ірпені, де визначались претенденти на фінальний виступ. Фінал конкурсу відбувся у м. Українка. Конкурсанти виступали у трьох вікових категоріях – молодша (7–9 років), середня дитяча (10–12 років) та старша (13–17 років).

Цього року в роботі журі брали участь завідувач відділу «Спів» Київського інституту музики ім. Р. М. Гліера К. І. Мамчур, голова предметно-цикличової комісії «Мистецтво співу» КВНЗ КОР «Коледж культури і мистецтв» І. М. Бойко, викладач коледжу І. О. Матусевич, викладачі музичних шкіл А. В. Шатковська та С. П. Томашевська. Оцінювання конкурсантів відбувалось за 12-балльною системою. Одним з головних зауважень проведення конкурсу було заохочення дітей до занять музикою та співом. Тому в шкалу оцінювання не ввійшли бали нижче 7. Принципа-

ми роботи журі були об'єктивність оцінювання, доброзичливість та відповідальність. Журі в процесі оцінювання також брало до уваги вікові мутаційні особливості звучання голосу деяких конкурсантів.

Серед критеріїв оцінювання конкурсантів – природні голосові дані, вокальні навички, чистота іntonування, відповідність репертуару віковим та голосовим можливостям виконавців, індивідуальність, музикальність, емоційність та артистичні здібності, вокальна виконавська культура (відповідно віку). При оцінюванні виступів ансамблів журі звертало увагу також на якість звуку, звукоутворення, унісон в партіях та ансамблі, наявність динамічного та ритмічного ансамблю, створення художнього образу.

Цього року в конкурсі взяли участь юні співаки з 23 музичних шкіл та шкіл мистецтв Київської області віком від 7 до 17 років. Серед творів, що виконували конкурсанти – українські народні пісні, авторські пісні українських та зарубіжних композиторів, романси, аріети, арії з опер та оперет. Використання у навчальному репертуарі майже всіх жанрів сольної вокальної музики сприяє розширенню уяви учнів про вокальне мистецтво, формує стійкий інтерес до нього.

Разом з тим у журі викликав занепокоєння індивідуальний підбір репертуару. У кількох юніх співаків конкурсні твори значно перевищували фізичні і вікові можливості (не відповідали віку за змістом, складністю музичної мови, занадто високою або низькою теситурою, вокально-технічними труднощами, драматичністю та експресією). Результатами таких виступів були форсований спів, затиснення у вокальному апараті, нестійкість звуку, качання голосу, відсутність кантилені. Також при виконанні вокальних творів зарубіжних авторів мовою оригіналу зустрічались помилки з транскрипцією іноземних слів. В умовах конкурсу немає вимог щодо тональностей творів, які виконуються на конкурсі. Намагаючись виконувати твори в тональності оригіналу, кілька учасників конкурсу звучали неприродно. Відчувалось, що тесitura не відповідає робочому діапазону виконавця. Серед найбільш поширених вокальних недоліків у співі конкурсантів були невизначеність манери співу, проблеми з чистотою іntonування, відсутність чистоти співацького тону, наспівування, відкритий або горловий звук, носовий призвук, перебір дихання, придихова атака, відсутність вокальної лінії. Деякі юні вокалісти намагались копіювати манери виконання і голоси дорослих, що негативно віdbилось на сприйнятті їх співу.

За підсумками роботи журі в молодшій віковій категорії було при-
суджено одно перше місце, три других і три третіх місця. В середній ві-
ковій категорії – одно перше місце, чотири других та два третіх місця. У

старшій віковій категорії перше місце не було присуджено. Друге місце отримали дев'ять учасників, третє – десять конкурсантів. В категорії «Вокальний ансамбль» присуджено три перших місця, п'ять других та вісім колективів вибороли третє місце. Всі учасники фінального виступу, яким не були присуджені місця, отримали дипломи учасників фіналу конкурсу «Дебют». По закінченні обговорення виступів, представники журі ознайомили присутніх з результатами, відповіли на запитання та висловили свої побажання стосовно вокального розвитку учнів. Серед порад – не намагатись прискорювати розвиток голосу, підбирати репертуар, який не шкодить голосу.

Журі відмітило, що на вибіркових академічних концертах іноді діти співають краще, ніж на фінальному виступі. Але дітям віжко досягти стабільності у виконанні. Голос – це живий інструмент, на якому відбивається і конкурсне хвилювання і нова акустика приміщення. В спілкуванні з викладачами з'ясувалось, що в багатьох школах відчувається нестача спеціалістів. За відсутності дипломованих викладачів співу сольний спів в школах викладають піаністи, теоретики, диригенти, які часто не володіють методикою роботи з дитячими та юнацькими голосами. Також не всі вокально обдаровані діти мають можливість систематично займатись співом з причини відсутності шкіл в їх селах і відвідування заняття залежить від погоди та транспорту.

Журі звернуло увагу на високий професійний рівень концертмейстерів. Більшість піаністів знають специфіку роботи з юними вокалістами, зокрема з особливостями взяття дихання, дотриманням динамічного балансу, що важливо при акомпануванні юним голосам.

Учасники конкурсу, які отримали призові місця, показали свою вокальну природу, кантилену, вокальну культуру, емоційність та музикальність виконання творів. Більшість співаків змогли подолати хвилювання і ставились до виступу, як до свята. Діти були в святковому вбранні, народні співаки – у національних українських костюмах. Було чимало яскравих концертних номерів.

Конкурс «Дебют» відіграє велику роль в естетичному вихованні, є стимулом вокального розвитку для багатьох обдарованих дітей, виявляє яскраві таланти. Кільком учасникам старшої групи журі запропонувало обрати спів своєю професією та спробувати вступити на навчання до вищих навчальних закладів мистецтва.

Систематичність проведення конкурсу кожного року дозволяє споглядати поетапність вокального та музичного розвитку учнів шкіл естетичного виховання Київської області.

Борисенко Тетяна Вікторівна	
Риси «перпетуум мобіле» в камерно-інструментальній	
музиці ХХ століття (на прикладі Сонати для скрипки	
і фортепіано № 1 А. Шнітке)	108
Вежневець Ірина Леонідівна	
П. Елюар та Ф. Пулленк: символізм і психологізм музичних образів....	111
Волкова Галина Викторовна	
Интерпретационные направленности	
эпистемологии Э. Дюргейма	114
Дубрівна Антоніна Петрівна	
Міжкультурна взаємодія Україна – Іспанія (на прикладі	
культурно-мистецького проекту «Споріднені душі»)	118
Купина Дарина Дмитриевна	
«Византійский напев» для органа С. Островой:	
о музикальном воплощении идеи христианского единства	121
Лебедев Євген Семенович	
Втілення жанрово-стильових рис західноєвропейського бароко	
в «Маленький партитурі» для скрипки і фортепіано Ю. Іщенка	124
Олійник Аліна Валентинівна	
Особливості культурної політики	
федеральних земель Німеччини	127
Пономаренко Олена Юріївна	
Роль музичних фестивалів у розвитку італійського	
мистецтва рубежу ХХ – ХХІ століть.....	130
Серова Олена Юріївна	
Світ і митець у сучасному культурному діалозі	133
Супрун Олена Володимирівна	
Класична музика у системі «middle culture»	136

СЕКЦІЯ З
ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКІЙ
МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Бойко Ірина Миколаївна	
Проблеми підготовки юних вокалістів (за підсумками	
XX обласного конкурсу дитячої творчості «Дебют»).....	138